

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Serbările „Astrei” la Arad.

Ziua I.

A fost o vreme admirabilă de toamnă cu soare căldicel. Aradul se pregătește de praznic. Toate edificiile publice sunt pavoazate cu draperii și flori, cari îi dau un aspect fermecător. Pe străzi lumea furnică cu pași iuți. Ne pregătim să intrăm și noi sub auspiciile celei din tîi societăți culturale ce avem.

Vineri în 7 l. c. Asociația arădană, care aproape n'a dat semne de viață, s'a dizolvat, și tot atunci s'a organizat despărțămîntul Aradului al „ASTREI” în frunte cu d. Dr. T. Botiș directorul seminarului nostru.

Sâmbătă la oarele 10 după sf. liturghie, P. S. Sa părintele Episcop Ioan a săvârșit un Te-Deum, secundat 6 preoți în catedrală, la care a participat un public select și numărös în frunte cu I. P. S. Sa Dl Dr. Nicolae Bălan Mitropolitul Ardealului, care ocupă loc în scaunul arhieresc. Sunt de față toate autoritățile civile și militare.

La oarele 11 s'a deschis la palatul cultural prima ședință a adunării generale a Astrei. Prezidează d. Goldiș, avînd la dreapta pe I. P. S. Mitropolitul Ardealului Dr. Nicolae Bălan, P. S. Sa Episcopul Ioan, prefectul I. Georgescu, iar la stînga pe I. P. S. Sa V. Suciul Mitropolitul gr.-cat., Octavian Rusu, R. Simu, Neagoe, Dr. I. Lupaș și Dr. Horea Petrescu.

Marea sală dela palatul cultural este ticșită de public.

Dl Vasile Goldiș este primit de întreaga asistență cu aplauze prelungite. Dsa spune următoarele:

Este pentru întâia dată, că am onoarea să conduc Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ca președinte al ei.

Adînc recunoscător pentru cinstea ce mi-s'a făcut prin așezarea mea pe acest scaun, simt greutatea sarcinei, ce am primit.

În urma mea șirul glorios al celor nouă înaintași, cari prin iscusința lor incomparabilă, prin iubirea lor nemărginită către neamul românesc, prin munca lor fără preget și prin puterea geniului lor strălucit, din nimic au creiat și au înălțat acest sanctuar al ființei noastre naționale; printre ei marii apostoli ai neamului: părintele Asociațiunii și ziditorul cetății nebiruite a bisericii noastre ortodoxe române Andreiu Șaguna, — apoi acel minunat călugăr dela Blaj, care a fost Timoteiu Cipariu, savantul neobosit și minerul neîntrecut al limbei noastre, — după dînsul cronicarul suferințelor națiunii românești, fruditul dascăl și publicist dela Brașov. Gheorghe Barițiu, — între ei nemijlocitul meu predecesor, suflet de aur și fără prihană Andreiu Bărseanu, cântărețul senin al iubirii de neam, care ne-a lăsat cea mai scumpă moștenire prin versu-i profetic: „Pe-al nostru steag e scris unire”.

În urma mea ei, toți bravi și vrednici, neîntrecuți în muncă, energie și talent, înaintea mea neamul românesc, unit după suferinți milenare, sîngerînd încă din rănile jertfei celei mari și așteptînd alinare și tămăduire dela fiii săi, pentru cari cu drag sângele și-l'a vărsat. Cum putea voi eu să răspund îndatoririi primite dela marii mei înaintași și problemelor de uriașe proporții, ce-mi stau înaintea?

Prea bine cunoscîndu-mi măsura modestă a puterilor, totuși am îndrăsnit a primi sarcina grea, fiind hotărît a suplini slăbiciunile mele prin voința fermă de a face totul ce omenește este posibil întru a continua opera spre închegarea și prosperarea pe calea fericirii a neamului românesc și spre mărirea patriei, care acum cu adevărat este a noastră, este patria română.

Cu încredere nemărginită în destinele neamului nostru, urcînd acest scaun sfințit prin scumpe tradiții, cel dintăiu gând al meu a fost să statornicesc amintirea acelei zile fericite de prima Decembrie, în care românii din Ardeal, Banat și Țara Ungurească scuturându-și lanțurile robiei de o mie de ani, la Alba-lulia, în cetatea gloriei lui Mihai și a martirului celor trei țărani pătimitori pentru dreptate, au procla-

mat unirea lor pentru vecie cu frații de pretutindeni și au întemeiat astfel noua Dacie, care prin iubirea și vrednicia fiilor săi are să devină odată și odată cu adevărat „Dacia felix et eterna“, fericitul și pentru vecie statornicul cuib de așezare al neamului românesc.

Cu drag am pelerinat apoi în primăvara acestui an în capitala Țării-Românești să înfrățim gândul nostru cu cel al fraților de peste Carpați și zilele petrecute acolo s'au prefăcut în izvor de înălțare a sufletelor și de închegare a sentimentelor tuturor fiilor buni ai patriei și dornici de progres și mărire a nației române.

Iar spre toamna anului dat ni-a fost să vedem minunea, cum Craiul Munților, feciorul bălăiu cu ochi albaștri, acel Făt frumos Avram Iancu, cea mai clasică expresie a virtuții și vitejiei romane, ce s'a scurs prin secolii dela strămoși în vinele noastre, eroul neînvins al libertății noastre naționale, acolo, unde acum o sută de ani ni l-a dăruit norocul nostru, lângă căsuța solitară dintre munții Vidrelor, a fost sărbătorit de Regele României, care în acest scop prezida El însuși ședința Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

Din aceea zi mormântul dela Tebea s'au prefăcut în panteonul vitejiei românești, casa solitară dela Vidra e preîmuită de muzeul anilor glorioși 1848/49 și de casa națională pentru ocrotirea viteazului neam al Moșilor noștri, iar' acolo, pe cel mai înalt pisc al Găinii, crucea de granit ridicată întru pomenirea de veci a lancelui va vesti prin secole nădejdea românească întemeiată pe dărza iubire de neam și pe vâjnoasa putere a brațului gata oricând în opresori să lovească.

Și acum privirea se îndreaptă spre viitor.

Fac mărturisire de credință declarând, că socot ca principal obiectiv al acestei Asociațiuni *satul românesc*. Temelia de neînvins a vieții românești în furnicarul neamurilor lumii este *țărâtimea română*, rezervor curat și fără prihană a tuturor energiilor naționale, depozitarul aptitudinilor și virtuților, cari îndreptățesc viața românească în lume ca instrument de morală și dreptate, singura cheazășie ne înșelătoare pentru progresul spre lumină și fericire a omenirii.

Asociațiunea va înfășura în haina caldă a iubirei sale și a părinteștei sale îngrijiri această țărâtime română, dându-și toată osteneala s'o scoată din bezna pricinuită de nedreptatea vremilor trecute și de părăgînirea păcătoasă a stăpânitorilor ei de pe vremuri, oblindu-i drumul spre progres și lumină. Departe de noi odihna, până când nu vom vedea în fiecare sat românesc casa culturală, școala roitoare de prunci sănătoși și veseli, biserică plină de credincioși și răsunătoare de rugăciuni în coruri răsărite din inimi senine și iubitoare, ogoarele vărsând rodul maximal al muncii istovitoare, grădinile cu pomi și toate dulcele vieții sburătorite de harnice albine, grajdurile

și izlaurile pline cu vite, iernile petrecute în muncă folositoare, prin care podoabele hărniciei femeesti, plugarul treaz, cruțător, cinstit luminat și ferit de orce exploatare al străinului hain.

Va trebui mai presus de toate să învățăm a ne iubii unii pe alții. Dihonia dintre frați este cel mai mare rău din lume. Dar iubirea nu este teorie, ci practică. Ea cere jertfa faptei. Orice nedreptate săvârșită altuia, orice răsplată, orice câștig nemuncit, cea mai minimală exploatare a deaproapelui constituie cât o crimă la adresa solidarității umane. — „Pace Vouă“ — era salutul dulce a lui Isus. Pacea o doresc cei ce vreau să muncească pentru binele tuturor, pacea ahtiază neamurile, dar' pacea n'o poate aduce forța în lume, ci numai dreptatea, și nu dreptatea calculată prin rațiune, ci aceea impusă prin inima iubitoare.

„Toată împărăția ce se desbină întru sine se pustiește și toată cetatea sau casa ce se desbină întru sine nu va sta“ — spune Mântuitorul. Noi însă vrem, ca împărăția noastră și cetatea noastră și casa noastră să stea pe vecie și pentru asta mai vârtos propovăduim solidaritatea întreg neamului românesc, care nu se poate produce, decât atunci, când va stăpâni dreptatea, cinstea, morala și omenia în împărăția noastră, în cetatea noastră, în casa noastră.

Dreptatea nu este privilegiu nici al indivizilor, ia trebuie să fie atmosfera înviorătoare a lumii întregi. În frățirea tuturor neamurilor din lume în numele ei va produce bunavoiere între oameni, pacea eternă și universală în care va putea să încolțească adevărata civilizațiune dându-se fiecăruia rodul integral al muncii sale și desfăcându-se exploatarea omului prin om.

Peste acest temei Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român propagă solidaritatea națiunii noastre. Adunarea generală de azi este chemată să dea Asociațiunii statute noi. În înțelesul lor Asociațiunea va organiza despărțămintele sale pe întreg teritoriul țării și va nizu să angajeze societatea întreagă la munca de belșug roditoare a solidarizării naționale. Cei mari și tari vor împrumuta puterile lor celor mici și slabi, intelectuali vor lumina prin osârdia lor straturile zăbovite în întuneric, Altruismul veritabilei iubiri de neam, principiul dreptății străbătând inimile tuturor, cinstea și omenia fiind călăuză și scop propagandei, nădăjduim a izbuti să trezim în conștiința românilor sentimentul mântuitor că numai trăind și muncind unii pentru alții și toți pentru țară și neam vom putea să răspundem misiuni moștenite dela strămoși de a fi păzitorii păcii și purtătorii civilizațiunii aici în acest raiu pământesc, care este Țara-Românească. Ast fel Asociațiunea va face serviciu umanității, aducând aportul său, la înfăptuirea dreptății în lume.

Cu gândul acesta să vă apropiați toți de Asociațiunea noastră, de acest altar al sacrificiului pentru neam și țară. Cu gâmbul acasta vă mulțumesc tuturor celor ce ați venit aci.

Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român o declar deschisă.

Discursul dlui V. Goldiș este prelung aplaudat. Dsa salută apoi prezența la Adunarea generală a „Astrei” — a I. P. S. L. mitropoliei Bălan al Ardealului și Suciului al Blajului. Deasemenea d. V. Goldiș mai salută prezența în sală a delegaților următoarelor instituții din țară: „Academia Râmână”, „Centrala Caselor naționale”, „Liga culturală”, „Fundatia Principele Carol”, „Biblioteca Bibescu”, din Turnu-Severin, „Despărțământul „Astra” din Basarabia” și „Universitatea” din Cluj.

I. P. S. S. Mitropolitul Bălan al Ardealului este primit cu ovațiuni prelungite. Dsa spune printre altele: „Mă simt fericit că pot lua parte la sărbătoarea de astăzi, care este sărbătoarea culturii sufletelor românești. Am venit la această adunare frățească să mă pot adăpa de lumină și cultură, căci viu aci călăuzit de tradiția noastră românească, care ne spune că orice mișcare culturală a avut sprijinul bisericii și viceversa. Eu nu vin în calitate oficială, ci numai ca un devotat ostaș al „Astrei”. M'a bucurat mult programul viilor al „Astrei” unde se vorbește de luminarea păturii țărănești, căci această parte de program este ruptă din sufletul nostru”.

I. P. S. S. Mitropolitul Blajului, Dr. Vasile Suciul, vorbește în acelaș senz, scuzându-se că deși se simte bolnav, totuși mișcarea culturală a „Astrei” nu l-a putut lăsa nepăsător.

I. P. S. S. Episcopul Papp al Aradului, spune câteva cuvinte bune simțite. Vorbirile tuturor celor trei înalți prelați, sunt viu aplaudate de întreaga asistență.

DI I. C. Georgescu, prefectul județului, ovționat călduros de public, rostește următorul discurs:

Cu o nespusă emoție, și cu deosebit respect salut în numele populațiunii acestui județ și oraș pe distinșii și ilustrii membri ai Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului, care ne-a procurat farmecul și seninul bucuriei clipeilor de azi.

Trăim încă clipele marelui mister al uniunii noastre naționale. Sunt clipele mai înălțătoare pe care le trăiește un popor în trecerea lui misionară pe acest pământ. Avem în urma noastră trecutul, iar iar în fața noastră viitorul.

Completăm cu un profund sentiment de pietate sbuciumările înaintașilor și mintea noastră caută în acelaș timp, să despice din negura viitorului semnele semnele măreței chemări, pentru care am fost trimiși în lume.

Ajunși la răspântia cea mai luminoasă a isotriei noastre, ochii noștri văd acum mai clar cărările pe cari ne-a purtat providența și înainte de ce am pornit să desfrecăm cu tăria credinței noastre viitorul, cuvine-se azi să cinstim cu tot sufletul nostru amintirea celor prin solidaritate și muncă statornică și și înverșunată. au trezit și au ținut vie energia uriașă

din sufletele celor patru milioane de români ai Ardealului nostru iubit.

Dacă aruncăm o privire retrospectivă asupra trecutului, vedem acum 63 de ani, cum slăvitul și în veci neuitatul Metropolit *Audrei Șaguna*, înconjurat de marele sobor al nemuritorilor săi contemporani, aprinde cucernic în pragul epocii noastre de renaștere națională, aceeaia vatră de lumină, care a fost și a rămas mereu „Asociațiunea Transilvăneană, pentru literatură și cultura poporului român”.

În adunarea de constituire a nobilei societăți la 23 Octomvrie 1861, marele Șaguna, a rostit memorabilele și profeticele cuvinte: „Masa dulcii noastre maice este pregătită pentru oaspeți mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii săi, ca să strălucească și ea în casa și cu casa sa, și să înoiască pe fiii săi, precum se înoiesc tinerețele vulturului”.

În aceeași adunare, au răsunit cuvintele celui alt mare precursor al uniunii noastre, cuvintele savantului canonic Timotei Cipariu, cuvinte neîntrecute prin frumusețea melancolică și în acelaș timp prin profeticul avânt ce conțin:

„Limba noastră românească, zicea Cipariu, e un tezaur, născut cu noi de la țâțile maicei noastre: dulce ca sărutările măicuțelor când ne plecau la sânul lor. E un tezaur mai scump decât viața, tezaur care de l-am fi pierdut, de l-am pierde, de vom suferii vre-o dată, ca cumva cu puterea sau cu înșelăciunea sau cu momelile să ni-l răpească, atunci mai bine să ne înghițim pământul de vii, să ne adunăm la părinții noștri cu mângăierea că n'am trădat cea mai scumpă moștenire, fără de care n'an fi vrednici de a-ne numi fii lor!”

De aceeași înălțime morală trimiteau urmașilor povești de românism și ceilalți fruntași ai acelor timpuri, cum au fost: George Bariți, Ion Rațiu, Andrei Mocioni, Iacob Bologa, Iosif Vulcan, Nicolae Popea, Iosif Hodoș, și câții alții din acea robustă generație de oameni creatori. Din îndemnurile lor s'au desprins ca un crez, adevărurile:

„Luminați-vă și veți fi. Munciți cu stăruință și fără preget. Luminați poporul, îndemnându-l la muncă și cruțare. Și înainte de toate creșteți și învățați fiii neamului românesc în frica lui Dumnezeu să-și păzească limba, credința, legea, portul și obiceiurile bune ale părinților noștri”.

Cu acest crez, înscris pe frontespiciu „Asociațiunea” a hălăduit fără popas în fruntea poporului ciscarpatin, dăbuind la început potecile și perzându-se uneori prin desisul curenților de abstracțiuni, mai ales în timpul lungii perioade de pasivitate politică, până când în sfârșit au găsit drumul de țară al definitivei mergeri înainte. Acest drum ducea larg spre inima satelor.

Conducătorii „Asociațiunii” au înțeles că acolo, în lumea satelor, este adevăratul câmp de muncă națională.

Poporul nostru, cu toate însușirile și particularitățile lui, cu graiul și obiceiurile lui, cu credințele și superstițiile lui, și felul de viață al lui, cu cântecele și jocurile, cu lucrările lui artistice — cum spunea fericitul Andrei Bârsianul la Blaj, în momorabila adunare semicentenară dela 1911, — iară grădina cea plină de farmec în care „Asociațiunea” era chemată să privească și să pue în lumina culturii valorile neîntrecute ce constituie de veci zestrea de rezistență etică a sufletului nostru popular.

Acest adevăr care sintetizează întreg rostul „Asociațiunii”, s'a afirmat cu o putere elementară mai cu seamă la Blaj, cu ocaziunea jubileului ei semicentenar când aeroplanul neuitatului Aurel Viaicu, în primul lui sbor de prestață deasupra Târnavelor, a conturat spre cele patru vânturi expansiunea geniului nostru popular.

Astăzi, doamnelor și domnilor, cu înțeleapta și priceputa cărmuire a prea viteazului și Marelui Român Regelui Ferdinand, cu concursul patriotic și luminat al ilustrilor bărbați de stat, și mai presus de toate cu sacrificiul celor 800.000 de vieți și cu ajutorul celui a tot puternic — neamul românesc de pretutindea și-a încheșat și cimentat unitatea politică pentru vecinicie.

Astăzi cu adevărat maica noastră cea dulce a îmbrăcat haina ce i-se cuvine și se veseleşte cu fii săi în casa sa. Ca o coroană a răsplății, ce n'a întârziat, „Asociațiunea” a putut să se hucure cu prilejul centenarului lui Avram Iancu, din zilele trecute, de împlinirea isbândeii visate.

Scris a fost în cartea vremii ca truda și stăruința înaintașilor noștrii, să fie răsplătite.

În numele stăpânirii românești, care în acest mândru colț de țară păstrează sublimul răsăritului de de soare, urez acestei vrednice „Asociațiuni” să și continue opera din trecut, dându-i o nouă eflorescență acum, când ceața robiei s'a risibit și în plină lumină a libertății satele românești strălucesc albe pe plaiuri și vălcele, și așteaptă dornic cuvântul de trezire la cultură.

Dumnezeu să-i ajute!

Și pentru răspândirea cât mai profundă a culturii și a luminei în satele din acest județ de frontieră spre a fi vecinic o santinelă neadormită a conștiinței noastre naționale, donez din partea județului, „Asociațiunii” suma de 50.000 lei, ca din venitul acestei sume să se creeze un fond, care să fie întrebuințat în scopul cultural al satelor arădane, (ovațiuni frenetice).

*

Din partea despărțământului „Astrei” din Arad a vorbit dl. dr. Teodor Botiș.

Dl dr. Ioan Lupaș, delegatul Academiei Române,

răspunde dlui V. Goldiș că după manifestațiunile culturale ale „Astrei” din lunie a. c., precum și după serbările dela Tebea, Câmpeni și Vidra, Academia Română a ținut să nu lipsească nici de aci, pentru a întări legăturile cu această societate ardeleană cu un trecut atât de bogat în fapte frumoase. Dl Lupaș își termină vorbirea spunând că „Astra” să fie sigură de tot sprijinul „Academiei Române”.

Vorbește apoi dl general I. Manolescu, președintele „Caselor Naționale”, care aduce „Astrei” salutul societății culturale al cărui președinte este, precum și salutul „Ligei Culturale” al cărui împlernic este, deoarece dl N. Iorga președintele „Ligei Culturale” a fost chemat de sărbările culturale din Cernăuți. Mai aduce salutul lor; dnii; I G Savin, delegatul „Fundațiunea Principele Carol” Teodor Costescu, delegatul „Bibliotecii Bibescu” di Severin, care donează — totodată — 4000 volume de cărți cu dulapuri cu tot pentru basarabeni. Donația d-lui Costescu este îndelung aplaudată de public, mulțumindu-i dl Iacobescu, delegatul Basarabiei. Tineretul universitar din Cluj aduce salutul lui prin dl Râmneanțu, student.

Dl Vasile Goldiș mulțumește d-lui prefect al județului I. C. Georgescu, precum și d-lui Robu, primarul orașului pentru însuflețitul concurs dat întru strălucita reușită a serbărilor. Se expediază două telegrame: una M. S. Regelui și alta A. S. R. Principei Carol după care ședința se închide.

La orele 14, a avut loc în sala de sus a restaurantului „Crucea Albă” un benchet oferit de către autoritățile locale, la care au luat parte peste 300 de invitați. Masa a fost binecuvântată de către I. P. S. S mitropolitul N. Bălan al Ardealului. La șampanie au toastat dnii V. Goldiș pentru M. S. Regele.

La orele 5 — dl profesor universitar I. Lupaș a ținut — în sala Palatului Cultural — o interesantă conferință despre cei doi umaniști ai secolului al XVI lea, cari au fost Nicolae Olah fost mitropolit al Strigoniului în anul 1553 și Mihail Valahu un apărător al luteranismului din Ardeal.

Acești doi umaniști au fost români de origină, cel dintâi dela R-Vâlcea, cel de-al doilea născut în Bihor. Conferința dlui profesor Lupaș, a fost ascultat cu viu interes de către un public foarte numeros.

Ziua II.

Duminică la orele 11 s'a ținut a doua ședință a Adunării generale, deschise fiind tot de către dl Vasile Goldiș, care urcat la tribună, în ovațiunile publicului, a anunțat asistenței sosirea a noui delegați ai ai instituțiilor culturale din țară, printre care enumără pe dnii: Mihail Dragomirescu, profesor universitar, delegat al Universității libere din București și Colonel George Bacaloghiu, delegatul „Celor trei Crișuri” di Oradea Mare, ultimul venit în fruntea unei delegații.

Di Simu citește apoi câteva telegrame sosite dela diferite despărțăminte ale „Astrei“ care n'a putut lua parte la Adunarea generală. În acest timp își face apariția în sală poetului Octavian Goga, care este ovaționat de întreaga asistență. Di Goga ia loc în stânga dlui V. Goldiș, președintele „Asociațiunii“. Intrându-se la ordinea de zi dl profesor universitar Oaisifor Ghibu citește raportul comitetului central, făcând mai multe propuneri, printre cari aceea, ca „Astra“ să-și intensifice propaganda culturală în Basarabia, urmând ca viitoarea Adunare Generală să se țină la Chișinău.

Această intensificare a propagandei culturale în Basarabia, să se înceapă prin trimiterea unei delegații în centrele principale ale acestei provincii.

Propunerea propagandei culturale în Basarabia este criticată viu de către d-nii: Bogda-Duică, protopopul Dăianu și Nicolae Bogdan, spunând, că „Astra“ nu trebuie să se ducă în Basarabia, decât după pregătirea terenului cultural pe baze solide. Este criticată deasemenea și propunerea ca viitorul congres să se țină la Chișinău stabilindu-se ca viitoarea Adunare generală să fie ținută la Reghinul-Săsesc.

La orele 4 după amiazi ședința se redeschide și dl Goldiș dă cuvântul dlui Mihail Dragomirescu, profesor universitar.

Di Dragomirescu, aduce „Astrei“ salutul „Universității libere“ din București, al cărui delegat este făcând un scurt, dar foarte interesant istoric literar al celor trei poeți: Alecsandri, Eminescu și Coșbuc.

Cuvântul este apoi dat dlui Bogdan Duică, care vorbește — perfect documentat — despre „Eminescu în Ardeal.“ Conferențiarul arată că dragostea lui Eminescu de Ardeal, o dovedește — în deajuns — articolele poetului în ziarul „Timpul“ al cărui prim-redactor era, precum și venirea lui în Ardeal, unde a rămas multă vreme. Regretăm că nu am putut urmări numeroase și interesantele date spuse de conferențiar — asupra vieții poetului în Ardeal. Conferința dlui Bogdan Duică, a dat auditorilor prilejul de a auzi lucruri prea de pușini cunoscute — despre viața acestui mare poet al nostru.

Seara la orele 9 și jumătate, a avut loc în sala festivă a hotelului „Crucea Albă“, concertul societății național culturale „Crișana“.

Sfințire de biserică.

Duminică în 9 Nov. l. c. a avut loc sfințirea bisericei ort. rom. din Gașa, radical și frumos renovată. Prea Sf. Sa, Di Episcop diecezan, fiind împiedecat a lua parte, a delegat pe Pr. On. D. asesor și ref. bis. Mihaiu Păcățean. La sosire, înaintea sf. Biserici, a fost bineventat în numele credincioșilor ortodoxi din această comună de parohul Tr. Terebențiu. Au fungat la serviciul divin afară de mandatarul episco-

pesc, ca pontificant; Pr. On. D. Mihaiu Lucața, protopopul tractual și preoții: Trăian Terebențiu, Aurel Pârveu, A. Adamovici și Emil Căpitan. Lăcașul Dlui, era arhiplin de public ortodox și de altă confesiune din loc și jur, ascultând cu pietate sf. slujbă și corul țăranilor condus de dibaciul inv. Ioan Sârbu. După Priceasnă Pr. On. D. pontificant, urcând amvonul, rostește cuvântarea-i plină de duhul blândeței și dragostei, izvorâtă din sufletul alimentat la izvorul nesecat și abundant de învățături a sf. Scripturi. Arată însemnătatea Sionului sf. din punct de vedere creștinesc și național, laudând păstorii sufletești și turma cuvântătoare pentru zelul și jertfa de 214.000 în număr cheltuită pentru renovarea și înfrumșetarea casei Dlui. Țin se amintesc, zice Pr. On. Orator, că „această casă sf. va fi mai frumoasă și mai împoasă atunci când va fi cercetată cât mai des din partea credincioșilor, servindule acest loc drept desfătare și mângăere sufletească în multe neajunsuri ce-i întâmpină în această viață trecătoare“. Predându-le binecuvântarea Prea S. Sale și implorând darul Părintelui Ceresc, încheie cu rugăciunea amorului între uralele credincioșilor „trăiască“.

Șeful tractual, părintele protopop Mihaiu Lucața, mulțumește Pr. On. delegat, pentru sfaturile atât de potrivite și înțelepte date publicului auditor. Iar din partea sa, îndeamnă poporul la mai multă jertfă pentru cele sfinte. Încheiat serviciul divin, poporul împărțșit de stropire cu apă sfințită și anaforă, se departă fiecare la ale sale, mângăiat în conștiința sa de cele văzute și auzite, întărit în credința sa străbună de creștin ortodox. și mulțumind lui Dzeu, că l'a învrednicit de a se restabili în casa sf, conziderată de unica și cea mai puternică fortăreață a vieții sufletești.

Această zi de sărbătoare, va rămânea pururea imprimață în sufletele enoriașilor din loc, ba sunt mândri și pentru faptul, că fără capital și ajutor străin, din venitul de zeci de ani chivernișit din averile bisericei cumpărate de ei și părinții lor, au împodobit lăcașul Dlui.

Aducându-le acestea la cunoștința publicului ortodox și pentru a reliefa sentimentul de jertfă al acestui popor, țin să amintesc, că pentru asigurarea slujitorilor altarului sf. a înființat în anul 1898 — iar în 1923/24 a întregit — fondul de bir, cu un capital conziderabil ce trece peste, 100 000 Lei, a cărui interese servesc azi, drept răscumpărare de bir. Iar în anul trecut s'a pus bază fondului pentru răscumpărarea stolarul preoțesc.

Iată un popor conștiu de chemarea sa creștinească și prevăzător. — Deci, laudă se cuvine vouă, Gășenilor!

Gașa, la 12 Nov. 1924.

Un asistent.

Școala nouă și religia.

Școala nouă, care se crede vă aduce la lumină la sate, nu întrunește condițiile de viață pentru noi.

Ea este înbâcsită de tot felul de teorii, dar e lipsită de educație. Educație fără religie nu poți da. Deaceia când aruncăm o privire asupra satelor noastre și vedem, cine sunt noui îndrumători acolo nu găsim nici o mângăere pentru noi și nici nu întrezărim un bine pentru țaranul nostru, cu o adâncă tradiție religioasă sănătoasă.

Conflictele între preoți și învățător sunt mai dese ca în trecut. Atunci ele se iveau pe chestii personale, azi însă pe chestii fundamentale de existență a neamului românesc.

O școală, care are de titular câte un dascăl ateu, câte un dușman al religiei și bisericii, face mai mari și mai în calculabile ravagii, decât dacă am fi lipsiți de școală.

cine se ridică contra bisericii, nu este binefăcătorul neamului, nici nu poate fi socotit de un îndrumător al generației de azi.

Dascălii școlii noi, veniți aici din Regat, în majoritatea lor, ne fac mai mult rău decât bine. Deaceia mai bine ar rămâne acolo unde au crescut, decât prin teritoriile lor absurde și dedestabile, să învenineze viața noastră curată deia sate.

Țara n-are nevoie de anarhie, nici de o cultură superficială, care ocrotește toate păcatele, și produce destrăbălarea, lor și încegarea sufletului românesc pe baze adânci religioase și morale, două chezășii puternice pentru viitorul acestui neam.

Azi satele noastre sunt inficiate de un curent bolnăvicios adus de mulți tineri dascăli aduși din Regat.

Strgătul nostru de durere, în fața acestor stări de lucruri, să îndreaptă către factorii de răspundere, cu rugămintea să controleze de aproape activitatea acestor dascăli. Și dacă nu revin la idei sănătoase să ne lipsească de ei.

Căci școala ridicată cu multă trudă din sudoarea țaranului creștin, nu poate fi arma care să dea lovitura mortală religiei.

Fiica nu poate ridica mâna cuntra mamei sale.

Nu vom isbuti ca școala să fie concretută elementelor bune și din punctul de vedere religios?

Vom găsi însă mijloace, ca elemente fără credință să fie făcute imposibile.

Biserica cere, ca și școala nonă să fie călăuzită de principiile religiei.

Aceasta o spunem în mod categoric, acum când jalbele dela sate se prea întetesc. (Beiușul)

INFORMAȚIUNI.

Pregătirea legii de organizare unitară a bisericii ort. române. Din capitală se anunță: Vineri s'a ținut în palatul reședinței mitropolitane conferența comisiei speciale, care se ocupă cu punerea la punct a proiectului de lege pentru organizarea bisericii ort. române.

Au luat parte la coăferență: dl Alex. Lăpedatu, ministrul cultelor, dl PP. SS. LL. Mitropoliții Miron, Primatul României, Pimen al Moldovei și Nicolae al Ardealului, P. S. Sa Episcopul Vartolomeu al Râmnicului Noului Severin și dl Dr. V. Braniște.

Proiectul întocmit de dl ministru al cultelor a satisfăcut în general cerințelor reprezentanților celor patru biserici ortodoxe (vechiui Regat, Transilvania, Basarabia și Bucovina), afară de două capitole mai înseamate, și anume: chestia sistemului de alegere a chiriarchilor și administrativ, pe care trebuie să-l aibă, în noua organizație unitară, mitropoliile.

Asupra acestor două chestii s'au desfășurat debaterile, ajungându-se la înțelegere în sensul de a se asigura prin lege cât mai multe garanții pentru alegerea cea mai porrivită și mai nepărtinitoare a vlădicilor, cari, după noua lege, nu vor mai fi aleși ca până acum de marele colegiu electoral.

În ce privește caracterul mitropoliilor, s'e ajuns la înțelegerea ca, prin noua lege, să aibă un caracter de autoritate ierarhică superioară, spirituală și canonică, desdrăcinându-le de atribuțiile administrative actuale, nădăjduindu-se astfel, să se înlesnească conducătorilor bisericii noastre dominante mai multă inițiativă și puțința de îndrumare și educație religioasă spre dezvoltarea și înflorirea credinții strămoșești.

† **Ioan Petrișor.** O veste grozav de dureroasă ne-a sosit din Vârșandul vechi, că părintele Ioan Petrișor, unul dintre cei mai buni preoți ai diecezei noastre, după scurte dar cumplite suferințe, a trecut în lumea vecinice. Ne doare mult, văzând că rândurile preoției noastre să răesc așa fel, că pierdem dintre ei pe cei ce în cercul lor de activitate au muncit cu toată căldura sufletului lor. Un astfel de ostaș a lui Cristos a fost și colegul Ioan Petrișor, care ne părăsește așa curând, căci a împlinit abia 36 de ani în viață și 13 de preoție.

Avea o fire blândă, bună, caracter întregu; cinstea și omenia întrupată. Credincios cuvintelor evanghelice. „Așa să lumineze lumina voastră naintea oamenilor, ca văzând ei fatele voastre cele bune, să mărească pe tatăl vostru cel din ceriuri“ avea o purtare morală exemplară.

Era omul ambițios care a început să conducă viața morală și culturală a parohiei sale pe drumuri sănătoase, deși Vârșandul este o comună mixtă unde viața zburdată a elementului maghiar are o influență rea asupra creștinilor nostri d'acolo.

Preotul Ioan Petrișor s-a născut în comuna Ocișor.

Studiile și-le-a făcut la liceele din Beiuș și Brașov, unde a luat și bacalauriatul, apoi a trecut la Institutul teologic din Arad. După absolvarea teologiei s'a preoțit pentru comuna Poenari, a trecut apoi la Moroda, și mai pe urmă se restabilise definitiv în Vârșandul vechiu. Il deplâng: soția și doi copilași neconzolați, apoi sârmanul său tată, părintele Petrișor din Ciungani, mai mulți frați, surori, cumnați și cumnate.

Odihnește în pace frate Petrișor, Dumnezeu să-ți facă parte cu cei drepți.

† **Necrolog.** Sinesie Joja, fost preot în comuna Radna, a încetat din viață în 1 Noembrie 1924. în etate de 71 ani, după o păstorie de 35 de ani, trăind o viață senină, binecuvântată de Dumnezeu cu 3 fii.

La înmormântare a fost parentat de preotul din Laz, Fabrițiu Bodea.

Îl deplâng: soția Maria, fii, Romul, Lazar ambii preoți, și Valer student la teologie, apoi nora, Saveta și nepoții, Sinesie, Romul, Felicia și Cornelia.

Dumnezeu să-l odihnească.

Dela o adunare a partidului național. Duminică, în 26 Oct. a. c. s'a ținut la Blaj o mare adunare publică a partidului național român. Intre alți oratori, a luat cuvântul și dl Dr. I. Coltor, zicând următoarele, — cităm după rapoartele gazetelor: „Guvernul liberal a făcut crima d'a introduce în corpul neamului românesc gangrena confesionalismului... astăzi am ajuns să facă chiar organele administrative ale statului cea mai mârșavă propagandă de proselitism și să citim prin ziare despre biserici dărâmate cu securea și despre alte canibalisme“.

Dl Dr. Ioan Coltor, membru în *comitetul executiv* al partidului național, făcând astfel de declarații într'o adunare publică a partidului, comite însuși o „propagandă de proselitism“ în favoarea bisericii unite cu papistașii.

De altfel, când dl Coltor pomenește despre *săcur* în biserică, dsa vorbește despre funie în casa spânzuratului...

Biletele de 500 lei. Ministerul de Finanțe. În înțelegere cu „Banca Națională“, a hotărât punerea în circulație în cursul lunii Ianuarie 1925 a biletelor nouă de 500 lei. Odată cu punerea lor în circulație, se vor retrage cele vechi, care se urcă la șapte miliarde lei Banca va socoti în favorul statului toate hârtiile pierdute sau care nu s'ar prezenta în timpul numit la preschimbare. Zilele de preschimbare se vor anunța.

AVIZ. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericesti, că în Arad, str. Dorobanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de toffelul de lucrări de zidiri, și întreprind toffelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasă *primă* din **Sâmbăteni** devenită vacantă prin renunțarea fostului paroh, Ștefan Bogdan, la ordinul Ven. Consistor, Nr. 3555/1924 se publică, — din oficiu, — concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare, în organul Diecezan „Biserica și Școala.“

Emolumentele sunt: 1. Una sesiune pământ, extravilan. 2. 450 Lei, bir parohial, 3. Stolele legale, 4. Eventuala întregire de salariu dela stat, 5. Locuință în natură, în casa bisericii și folosința grădinii dela casa bisericii.

Cel ales se va îngriji pe spesele proprii de ținerea în curățenie pe din lăuntru și pe din afară a acestei case.

Va suporta toate dările după sesiune și după venitele sale parohiale.

Este obligat a catehiza în școli.

Reflectanții la aceasta parohie, recursele adresate Comitetului parohial din Sâmbăteni, și ajustate cu documentele pentru parohii de clasa primă, vor avea să le înainteze Oficiul Protopresbiteral din Arad, în termenul concursual, în care restimp, pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse, în §-ul 33 din Regulamentul pentru parohii și pe lângă încunoștințarea prealabilă a Protopresbiterului, vor avea să se prezinte în sf. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie, iar întrucât vor fi din altă dieceză, vor mai avea să dovedească cumcă pentru a recurge au consimțământul P. S. S. Episcopul Diecezan.

Traian Vațian.

Protopopul tractual.

—□—

3—3

Concurs repețit.

Pentru îndeplinirea parohiei **Șiștaroveț**, protopresbiterului Lipovej, devenită vacantă prin decedarea parohului Moise Suricescu conform ordinului Consist. No. 3588/923 se publică din nou concurs cu termen **30 de zile**, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt: 1. Un intravilan. — 2. Una sesiune parohială în estensiune de 30 jugh. 3. Birul legal și 4. Stolele legale. 5. Intregirea dotației preoțești dela stat. 6. Casă parohială nefiind. Comuna bisericască se va îngriji de locuință pentru preot până la zidirea casei parohiale.

Din venitul parohial jumătate până la 6 August 1924 vor compete văduvei preotese Suricescu, suportând în aceeaș proporție și sarcinile de dări.

Alesul are să predice cel puțin de două ori pe lună, să supoarte toate dările după venitul parohial și să catihiezeze la școalele primare din loc.

Parohia e de clasa a II., deci reflectanții au să dovedească că posed cvalificațiunea corespunzătoare și să se prezinte în sf. biserică din Șiștaroveț în termenul concursual în vre-o Duminică ori serbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie observând strict dispozițiunile §-lui 33 din Reg. pentru parohii.

Recursele ajustate cu documentele recerute și atestat despre eventualul serviciu prestat se vor înainta P. On. oficiu protopopesc ort. rom. din Lipova în termenul concursual.

Cei din altă dieceză au să dovedească că posed binecuvântarea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Șiștaroveț, din ședința Comitetului parohial ort. român, ținută la 3/16 August 1923.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Mănuila*, protopop.

—□—

2—3

Concurs repetiț.

În temeiul rezoluțiunii Ven. Consistor din Arad de Nr. 3621/1924, prin aceasta se descrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din Cherechiu. (jud. Arad) tractul Șiria, cu termen de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente și anume:

1. Sesiunea parohială în estenziunea ei de azi, împreună cu dreptul de pășune.
2. Usufructul unui intravilan parohial și o cănepiște.
3. Rescumpărarea competenței de bir în bani 200 Lei.
4. Stolele legale.
5. Intregirea dotației din visteria Statului pe care comuna bis. sau parohia nu o garantează.

De locuință se va îngriji alesul preot până atunci, până când edificiul școlii confesionale cu intravilanul și supraedificatele — decretate prin concluzul Comitetului parohial Nr. 1 din 2 Nov. a. c. — de casă parohială — vor putea fi — eventual — predate respective preluate ca atari și când apoi usufructul sau folosința intravilanului parohial menționat sub p. 2. al concursului prezent, va încetă.

Alesul preot va avea conducerea oficiului parohial deoarece preotul: Ioan Fofiu, actualul cond. al acestui oficiu, prin rezoluția Consistorială de Nr. 447/1921 a fost absolvat dela aceasta îndatorire.

Va suporta toate dările publice după întreg beneficiul.

Va îndeplini toate funcțiunile în parohia sa și va predica totdeauna la rândul său.

Va catehiza la școlile unde va fi designat din partea autorităților competente, fără altă remunerație dela parohie.

Parohia este de clasa I-a, dar cu înalta încuviințare a Ven. Consistor se admit în mod excepțional și concurenți cu calificațiune de clasa a II-a.

Recursele ajustate reglementar — având și consimțământul arhierelui diecezan dacă recurentul ar fi din altă dieceză — se vor înainta în termenul concursual oficiului protopopesc ort. rom. din Șiria și adresate Comitetului parohial ort. rom. din Cherechiu, cu stricta observare a §-lui 33. din regulamentul pentru parohii. Concurenții vor avea a să prezenta poporului în sf. biserică din Cherechiu, în vre-o Duminecă ori sârbătoare pentru a-și arăta deprinderea în cele rituale respective pentru a cânta și a predica.

Dat din ședința extraord. a comitetului parohial ort. rom. din Cherechiu la 2 Noemvrie 1924.

Ioan Fofiu,
preș. com. paroh.

Nicolae Tălian,
notar.

În conțelegere cu: *Mihail Lucața*, ppresb. rom. ort.

—□—

2—3

În conformitate cu concluzul Venerabilului Consistor diecezan de sub Nr. 3120/1924, se descrie concurs pentru îndeplinirea definitivă a parohiei Fădimac, cu termen de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt: 1. O sesiune parohială constătătoare din 30 jug. cadastrale; 2. Un intravilan de $\frac{3}{4}$ jug. cu casă parohială, fără supraedificate, care reclamă o separare radicală, la care comuna biserică se obligă. 3. Stolele legale. 4. Ajutorul de stat după cvalificația preotului, pentru care parohia nu garantează.

Parohia e de cl. II (doua). De la reflectanți se cere să aibă cvalificația recerută.

Doritorii de a reflecta la acest post sunt poftiți, ca recursele, adresate comitetului parohial din Fădimac, (jud. C.-Severin), ajustate cu documentele recerute, să le așternă Pr. On. Oficiu protopresbiteral din Belinț, în termenul concursual, având sub durată acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiunilor cuprinse în §. 33. din Reg. pentru parohii, și numai după prealabilă incuviințarea a șefului tractual, a se prezenta în sf. biserică în vr'o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Cei din altă dieceză, au să adeverească, că posedă binecuvântarea P. S. Sale D-lui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopp.

—□—

2—3

Pentru întregirea definitivă a parohiei Răchita se descrie din nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt: 1. O sesie parohială completă. 2. Stolele uzuale. Din acestea toate jumătate compete văduvei preotese Versavia Jucu până în 4/17 Aprilie, 1925. 3. Intregirea dela stat. 4. De locuință se va da locuința văd. învățătoare Domnica Secoșan cu tot cu intravilan și în starea actuală. 5. Alesul preot nu poate protesta în caz, când se va reînființa parohia a doua. 6. Alesul este obligat a catehiza elevii dela școlile primare din comună fără altă remunerație din partea parohiei și va suporta dările publice în proporția venitului.

Parohia este de cl. I (primă). Dela reflectanți se a avea cvalificație de cl. I. În lipsa acestor recurenți; se vor admite și recurenți cvalificați pentru parohii de cl. II-a (doua), dacă întrunesc dispozițiile concluzului Nr 84 din 1910 al sinodului eparhial diecezan.

Doritorii de a reflecta la acest post sunt poftiți, ca recursele adresate comitetului parohial din Răchita (jud. Caraș-Severin) ajustate cu documentele recerute să le așternă Pr. on. of. protopopesc din Belinț în termenul concursual, având sub durată acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiunilor § lui 33 din Reg. pentru parohii, și numai după prealabila incuviințare a Pr. on. Șef tractual a se prezenta în sf. biserică din loc în vr'o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie. Cei din altă dieceză au să dovedească, că posedă binecuvântarea Pr. Sf. Sale D-lui Episcop diecezan spre a putea recurge.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopp

1 -- 3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Prefectura Județului.**